

10. Бакиева, З. Р. (2022). Талабаларга компьютерли анимацияни ўқитишда анимация яратиш босқичлари. *Digital technologies in innovative education problems and solutions*, 1(1), 206-210.

11. Бакиева, З. Р., & Мамараджапов, О. Э. (2017). К вопросу о мобильном обучении с помощью современных технологий и язык программирования java. In *Информатика: проблемы, методология, технологии* (pp. 13-16).

12. Бакиева, З. Р., & Мухаммадхўжаев, Б. Б. (2018). Возможности информационно-коммуникационных технологий в формировании личности учащихся.

TA'LIMNING UZVIYLIKINI TA'MINLASHDA YOSHLARNI KASBGA YO'NALTIRISH MASALALARI

*S.A.Baltabayev-Nizomiy nomidagi TDPU
Texnologik ta'lim metodikasi kafedrasi
dotsenti*

*M.M.Turasheva- Nizomiy nomidagi
TDPU Texnologik ta'lim yo'nalishi
magistri*

Ta'lim tizimida umumiy o'rta, kasb-hunar va oliy ta'limning uzluksizligini ta'minlash sharoitida yoshlarni kasbga yo'naltirish masalalari muhim o'rin tutadi. Kasbga yo'naltirish yoshlarga kelajakdagi martaba yo'llari haqida g'oyalarni rivojlantirishga yordam beradi va ta'limning turli darajalari o'rtasidagi bog'liklarni ta'minlaydi. Bizning fikrimizcha ushbu mavzu doirasida ko'rib chiqilishi mumkin bo'lgan ba'zi asosiy jihatlar quyidagilardir:

Kasbiy ta'limning integratsiyasi: umumiy o'rta ta'limdan oliy ta'limgacha kasbiy ta'lim dasturlarini joriy etish. Bu kasb bo'yicha maslahatlar, kasbiy testlar va turli kasblarning talablari va istiqbollari haqida ma'lumot berishni o'z ichiga oladi.

Ishlab chiqarishdagi hamkorlik: Talabalarga turli kasblarning o'ziga xos xususiyatlarini yaxshiroq tushunishga yordam beradigan amaliyotlar, seminarlar va

mehmon ma'ruzalarini o'tkazish uchun ta'lim muassasalari va turli kasbiy sohalar o'rtasida hamkorlik aloqalarini o'rnatish.

O'qituvchilar va murabbiylarning roli: O'qituvchilar va murabbiylar o'quvchilarning qiziqishlari va qobiliyatlarini aniqlash va rivojlantirishga yordam berish orqali kasbga yo'naltirishda asosiy rol o'ynaydi. Ushbu vazifani bajarish uchun o'qituvchilarning tegishli tayyorgarlik va resurslarga ega bo'lishini ta'minlash muhimdir.

Mentorlik va murabbiylik dasturlari: Tajribali mutaxassislar rahbarligida talabalar haqiqiy ish tajribasiga ega bo'lishlari mumkin bo'lgan murabbiylik dasturlarini ishlab chiqish.

Kasbga yo'naltirishda texnologiyadan foydalanish : Yoshlarga turli martaba yo'llarini o'rganishga va bilimli kasb tanlashga yordam beradigan interaktiv platformalar va ilovalarni yaratish uchun axborot texnologiyalaridan foydalanish.

Mehnat bozoriga moslashish: talabalarni iqtisodiyot va mehnat bozoridagi o'zgarishlarga tayyorlaydi va kelajakda talab qilinadigan ko'nikmalarni rivojlantiradi.

Ta'limning turli darajalari o'rtasidagi uzluksizlikni ta'minlash kompleks yondashuvni, jumladan, ta'lim dasturlari sifatini oshirishni va talabalarni ta'lim va kasbiy yo'llarining har bir bosqichida qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini joriy qilishni talab qiladi.

Ma'lumki, kasbga yo'naltirish o'quvchilarga o'rta maktabdan tortib oliy ta'limgacha bo'lgan ta'lim yo'llarining har bir bosqichida ongli tanlov qilishda yordam berish orqali ta'lim uzluksizligida muhim rol o'ynaydi. Bu jarayonda kasbga yo'naltirishning masalalarida ilmiy tadqiqotlar olib borgan olimlar va fikrlari mavjud. Donald Superning martaba rivojlanish nazariyasida martaba tanlashda o'z-o'zini samaradorligi va samarali kutishlarning rolini ta'kidlaydi. nazariya shaxsning kasbiy rivojlanishi bolalikdan boshlab bir necha bosqichda sodir bo'lishini ta'kidlaydi. Ushbu nazariyaga asoslangan kasbga yo'naltirish dasturlari o'quvchilarga hayotlari davomida o'z qiziqishlari va qobiliyatlarini tushunish va rivojlantirishga yordam berishga qaratilgan. [1].

Albert Bandura tomonidan ishlab chiqilgan “Ijtimoiy kognitiv martaba nazariyasi” martaba tanlashda o‘z-o‘zini samaradorligi va samarali kutishlarning rolini ta’kidlaydi. O‘z-o‘zini samaradorligini kuchaytirishga qaratilgan kasbga yo‘naltirish faoliyati o‘quvchilarning motivatsiyasini va kasbiy muvaffaqiyatini sezilarli darajada oshirishi mumkin [2].

Kasbiy yo‘nalishga tizimli yondashuvga Savikas tomonidan asos solingan. Uning “Karyera moslashuv qobiliyatlari shkalasi” (Career adaptiv-Abilities Scale, CAAS) 24 balldan iborat bo‘lib, ularni yig‘ish orqali umumiy ball beriladi. Shuningdek haqiqiy martaba moslashuvchanligini tashxislash, moslashuvchanlik resurslari qiziqish, nazorat, qiziqish va ishonchga teng ravishda bo‘linadi. U kasbga yo‘naltirishni nafaqat talabaning shaxsiy qiziqishlari va qobiliyatlarini, balki kasbiy rivojlanishga ta’sir qiluvchi ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy omillarni ham o‘z ichiga olgan tizimli jarayon sifatida ko‘rishni taklif qiladi. [3].

Zamonaviy sharoitda kasbga yo‘naltirishda axborot texnologiyalaridan foydalanishga katta e’tibor berilmoqda. Ilmiy izlanishlarimiz natijagi ma’lum bo‘ldi.

Bundan tashqari e’tibor berilishi mumkin bo‘lgan muhim jihatlardan biri bu - ta’limda tenglikni ta’minlashdir. Kasbga yo‘naltirishda mansab xizmatlari marginallashgan va kam vakillik qilinmagan guruhlariga ko‘proq martaba imkoniyatlarini taqdim etish orqali ta’lim va kasbiy tafovutlarni kamaytirishga qanday yordam berishiga e’tibor qaratish zarur.

Xulosa o‘rnida aytadigan bo‘lsak, kasbga yo‘naltirish dasturlari va strategiyalari o‘quvchilarning ta’lim va martabalarining har bir bosqichida ehtiyojlari va manfaatlarini eng yaxshi tarzda qondirish uchun o‘zgaruvchan sharoitlarga moslashuvchan va moslashuvchan bo‘lishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Razieh Tadayon Nabavi. Mohammad Sadegh Bijandi. Bandura's Social Learning Theory & Social Cognitive Learning Theory. Article · January 2012.

2. Williams, D. M. (2010). Outcome expectancy and self-efficacy: theoretical implications of an unresolved contradiction. *Personality and Social Psychology Review*, 14(4), 417.

3. Н.Г.Кондратьюк, А.В.Бурмистрова-Савенкова, В.И.Моросанова. Шкала карьерноадаптационных способностей М. Савикаса и Э. Порфели: психометрические характеристики русскоязычной версии на выборке подростков Вестник РУДН. Серия: Психология и педагогика. 2021 г. 558-стр.

4. Avazbayev.A.I., Xudayberganova.M.E. Kasbiy kompetentlik umumiy o'rta ta'lim maktablarida ta'lim-tarbiya jarayonini yangi sifatga ko'tarish omili. Xalq ta'limi. Ilmiy-metodik jurnal. 6-son 2020 yil. 24-29 betlar.

TA'LIM JARAYONIDA ELEKTRON DARSLIK LARNING O'RNI

S.SH.Jo'ramurodova-Nizomiy nomidagi

TDPU ATT yo'nalishi talabasi

P.D.O'rolova-Nizomiy nomidagi TDPU

ATT yo'nalishi talabasi

Zamon rivojlanishi natijasida kundalik hayotimizga turli xil innovatsion texnologiyalar va gadjetlar kirib keldi. Ular yildan-yilga mukammallashib bormoqda va inson hayoti mazmuniga aylanib qolganligi, ularsiz bir kunini ham tasavvur qila olmaydiganlarning mavjudligini ham inkor qilib bo'lmaydi. Ta'lim jarayonini innovatsion texnologiyalar bilan boyitish o'qitish sifatini oshirishga, qiziqarli, rang-barang qilishini bilamiz Shu o'rinda, elektron darsliklarga to'xtalib, ularning yutuq va kamchiliklarini ko'rib chiqaylik. Elektron darsliklar maxsus qurilma yoki dasturiy ta'minot bo'lib, ta'lim jarayonida an'anaviy qog'oz kitob o'rnini bosadi. Bugungi kunga kelib elektron kitob tushunchasiga turlicha ta'riflar mavjud. Ayrim manbalarda ular an'anaviy qog'oz kitoblarning elektron ko'rinishi deyilsa, boshqalarda matnlardan tashqari, o'quvchilarga taqdim qilish uchun ta'limiy multimediyalar materiallariga hamda markaziy manba tomonidan yangilanib turuvchi, bilimlarni nazorat qiluvchi interaktiv blokka ega elektron qurilmalardagi murakkab dasturlar yig'indisi deya ta'riflanadi.

Elektron darsliklarni yaratishda imkoni boricha uning zarur qismlarini printer orqali chop etish va o'quvchilar hohlagan paytda uni o'qish imkoniyati ham